

Andrej Lutman

RAZHUD MISLI

Ivo Svetina SVITANICE
Opremil Jurij Kocbek
Izdala Cankarjeva založba, Ljubljana,
1998, 132 strani

Na kratko bi lahko označil novo knjigo Ivo Svetine Svitanice za knjigo izrekov, knjigo napotkov in knjigo izročila. Namenjena naj bi bila sinu: krvnemu ali duhovnemu. V obliki pesmi v prozi mu predaja, za kar meni, da je predaje vredno (nav.): *Najvišje se vzpne tista pot, na kateri si ne zastavljaš vprašanj: kam? čemu? Samo ljubezen brezimna gre s teboj in je visoko poldne in veš, da boš trajal le hip. Ker nadglavišče je, kamor se vzpenjaš. Ne cilj ne nagrađa.*

Kaj je torej tisto, kar se zdi pesniku tako vredno, da ima v obliki modrih izrekov ponuditi v prebiranje in razbiranje? So to misli, ki tvorijo filozofski sistem? So to resnice, ki tkejo domete religije? So to aksiomi svetovnega nazora? *Svitanice* so vzoren in izzivalen pesnikov izdelek, ki za svoj instrument do potankosti

uporabi logiko neevropskega porekla in jo upesni na evropski način. Kaj zdaj to pomeni?

Evropska zavest je obremenjena s končnostjo in minljivostjo kot edini možni tirnici neke usode. Omejenost je paradigma, ki straši v teh krajih. Omejenost časa, končnost prostora. Svet pa, ki ga raziskuje in v pesmih nudi Ivo Svetina, pa je v nasprotju z omenjenim koncipiran za vedno, se pravi, da je skrajno spremenljiv in je prilagodljiv za preživetje pač. Zato je tudi starejši in s tem razpolaga z večjo količino modrosti. Na ta način Ivo poživlja in žlahtni modrost zahoda kot pesnik, ki mu pač po svoji definiciji ni mar za vse skupaj, pač on zgolj ustvarja in za svoje početje, ki je poslanstvo, vzame vse, kar mu pride na jezik.

Tukajšnji čas in prostor sta prikovana na vsakdanost in na ponavljivost istega ali vsaj podobnega na enak način. Tudi drugje ni dosti boljše. Gre se pa za način, kako to doživeti, preživeti, se morda izživeti. Izrekanje o takšnih načinih pa že so-

di v druge nivoje jezika. K pesnikom.

Ivo Svetina kljub vsemu ostaja Evropejec. To pomeni, da je zadržal podajanje svojih pretehtanih misli v domeni evropskega pojmovnega polja. Mitologija je implicitno potrošniška, saj zbirka tako lahko predstavlja trg različnih idej, kako živeti življenje. Vsi ti napotki se kaj lahko spremenijo v reklame. Pesem kot oglas.

Andrej Lutman

SUŽENJ ČASA

Uroš Zupan NASLEDSTVO
Izdajatelj ŠOU Študentska založba,
Ljubljana, 1998
Oblikovanje Špela Trobec
Jovanović

V knjižni zbirki Beletrina je svojo četrto knjigo objavil Uroš Zupan. Njegova tretja pesniška zbirka je lično oblikovana, s priročnim kazalom Beletrinine literarne bere, posvečena Nataši, in po prvem verzu sodeč, prelomna (nav.): *Vse napisano do sedaj je bilo prezgodnje.*

Vsekakor ponuja knjiga dobršno mero spiranja sebe navzven, v javnost, skozi pesem seveda. Od uvodne *Avtobiografije*, skozi *Trbovlje*, pa v *Štiriinrideset* in v *Konec tisočletja* in do kje še se vije pot poeta, ki prevzema nase usodo sveta.

Mislím, da to za pesem ni nič slabega, celo nasprotno, saj tako pridobimo zgolj tovrstne forme, ki jih sicer poezija ni toliko vajena. Svetina je pač tak mojster jezika, da enostavno nima šans, da bi zdrsnil. Edini očitek je morda le, da je kar prepačeten. Tako *Svitanice* v vsakem primeru sijejo s svitom, ki nudi vso potrebno svetlobo, da se k njim zatekamo pogosteje, kot je sicer za poezijo navada.

Čigavega? Le svojega ali tudi našega? Njegovi verzi hrume v množini (nav.): *Pred nami le še strašna / sfera, katere središče je / povsod in krožnica nikjer*, pozvanja v dvojini (cit.): *Vse, kar / naju zbližuje, nama bliža tudi ležišče / vseh voda, prostor, prelivajoč / se v milost* in izreče v ednini (nav.): *Križam sebe in ljudi*. Navedel sem verze, ki po mojem mnenju vsaj obarvajo našo predstavo o pesniški zbirki.

To tkivo predstavlja – kot že naslov nedvomno pove: *Nasledstvo* – domene spomina z naporí videnja. Spomin je spomin na prebrano, videnje je videnje jalovega, a dotikanje zvezd. Je skrušenost in je vdanost. Mnogotero in mučno (da ne govorim o teži), je breme, ki si ga je kot pesnik naložil. Vsekakor spominja na mit o prevzemanju nečesa splošnega nase, o sežemanju določenih smeri v eno smer, ki bi nudila odboj od stalnega in že doživetega, kar preživete ga in navsezadnje dolgočasnega. In pesnik tu prevzame nase že tako zna-